

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

มัทนา วัชรวิวัฒน์**

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ส่งเสริมปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ใช้วิธีวิจัยเอกสาร และวิธีวิจัยสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วม และลักษณะการมีส่วนร่วมคือ มีกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการ เสนอปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ปัจจัยที่ส่งเสริมคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคคือ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ แก่ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

บทนำ

ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 ได้ระบุแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้คือ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการ

*บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

**นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สาธารณะการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้การวางแผนพัฒนาเกิดจากการได้รับรู้ข้อเท็จจริงและแนวความคิดเห็นจากประชาชนในระดับท้องถิ่นโดยตรง เพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยตรง จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งเป็นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาจากแหล่งข้อมูลเอกสารวารสารหนังสือรายงานจากส่วนราชการงานวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากแหล่งข้อมูลด้านบุคคลคือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟและประชาชนในพื้นที่จำนวน 7 คน
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ดำเนินการศึกษาเฉพาะพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. ขอบเขตด้านเวลาดำเนินการศึกษาคือเป็นระยะเวลา 3 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2555 - กุมภาพันธ์ 2556

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งเป็นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

United Nation (อ้างถึงใน การุณ โหสกุล 2547, หน้า 8) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตน การจัดอันดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนาและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นเป็นไปโดยการเน้นที่การให้อำนาจตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท

Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน พงษ์พร ธัญญสิริ, ม.ป.ป, หน้า 50-51) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

รามิล พัฒนมงคลเชษฐ (2545) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ อาชีพ ระดับการศึกษา และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ โดยใช้วิธีดำเนินการศึกษาเป็น 2 วิธี คือ

1. การวิจัยจากเอกสาร เป็นการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา บทความทางวิชาการ วารสาร เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การวิจัยสนาม ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงคือคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความรู้ตรงกับเรื่องที่ถูกวิจัยต้องการศึกษาเป็นสำคัญ

จำนวน 7 คน ซึ่งประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ และประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษามุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการเปรียบเทียบแต่ละบุคคลแล้วนำมาเปรียบเทียบข้อมูลทางเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาเอกสารต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบทั้งในเชิงเหตุและผลซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในรูปแบบที่มีกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการ ด้วยการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ เสนอปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตนเองเพื่อเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนำไปดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ การศึกษา อาชีพ รายได้ ความต้องการของประชาชนในเรื่องอุปโภคบริโภคส่วนปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการร่วมกับประชาชนมีความเข้าใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกัน

แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และต้องสนับสนุน ส่งเสริม ให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงอาจทำให้ประชาชนไม่อยากเข้าร่วมและไม่กล้าที่จะแสดงออกทางความคิด เพราะกลัวว่าหากแสดงความคิดเห็นไปอาจเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้อิสระทางความคิดกับประชาชน

ข้อเสนอแนะที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความสนใจและอยากเข้ามามีส่วนร่วมต้องเกิดจากตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไปจนถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วไป ต้องเข้าใจและเต็มใจเข้าร่วมรับฟังปัญหาของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในทุกขั้นตอน เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกปลูกฝังให้ประชาชนรักชุมชนท้องถิ่นของตน ห่วงแทนและร่วมกันดูแล เข้ามาร่วมเสนอปัญหาและความต้องการเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- การุณ โหสกุล. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พงษ์ธร รัชฎญศิริ. (ม.ป.ป). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ ยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- รามิล พัฒนมงคลเชษฐ. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.